

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΟΡΘΩΣΙΣ

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΛΕΩΝ. Β. ΔΕΡΤΙΛΗ

[Ἐνόπιον ἀκροατηρίου ἐκλεκτῶν ἐπιστημόνων καὶ σημερινῶν οἰκονομικῶν παραγόντων ὁ κ. Λεωνίδας Δερτιλῆς, Πρόεδρος τοῦ Χρηματιστηρίου Ἀθηνῶν καὶ πρῶην Βουλευτῆς, ἔθεσεν ὡμὰ καὶ μὲ φωνεῖν ἀντίληψιν τὰ προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς μας ἀνορθώσεως μὲ κινητοποίησιν τῶν ἐσωτερικῶν μας δυνατοτήτων].

I. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΙΣ ΑΝΟΡΘΩΣΕΩΣ

Ἐπισημασθέντος τοῦ Προγράμματος Εὐρωπαϊκῆς Ἀνορθώσεως κ. Πῶλ Χόφμαν εἰς ἔκθεσίν του σχετικῆν μὲ τὴν πορείαν τῆς ἑλληνικῆς Οἰκονομίας ἀναφέρει : «Τὰ προβλήματα τῆς Ἑλλάδος δὲν δύνανται νὰ λυθοῦν μέχρις ὅτου δημιουργηθοῦν συνθήκαι, αἵτινες θὰ ἐμπνεύσουν εἰς τὸ ἑλληνικὸν κεφάλαιον τὴν ἐμπιστοσύνην, ὅπως προβῆ εἰς ἐπενδύσεις εἰς παραγωγικὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ Τόπου».

Ἡ διαπίστωσις αὕτη, γενομένη ἀπὸ διαπρεπῆ Ἀμερικανόν, ὅστις, ὡς γνωστόν, εὗρίσκετο εἰς τὴν κυρίαν σκοπιάν, ἐκ τῆς ὁποίας διωχετεύετο εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομίαν ἡ βοήθεια τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, εἶναι νομιζόμεν ἐπαρκῆς διὰ νὰ ἐξαγάγῃ τὴν ὑπεύθυνον Ἀρχὴν τῆς Χώρας μας καὶ τὴν δημοσίαν γνώμην αὐτῆς ἐκ βασικῶν πλανῶν καὶ παραλείψεων.

Ἐπιστεῦθη, πράγματι, ὅτι ἡ βοήθεια Μάρσαλ, καὶ μόνον αὕτη, θὰ ἦτο ἰκανὴ νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Οἰκονομίαν μας τὴν εἰσισιμότητα.

Ἡ ὑπερτροφικὴ αὐτὴ ἀντίληψις περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς παρεχομένης διὰ τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ βοηθείας ἐπέφερε νάρκωσιν τῆς ἐσωτερικῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος καὶ συνέτεινεν εἰς τὴν δημιουργίαν πνεύματος ἀδρανείας, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπηυτέτο, ὅπως σημάνῃ ὁ γενικὸς συναγερμὸς πρὸς κινητοποίησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ δυναμικοῦ, ἵνα ἡ Χώρα μας καταστῇ αὐτοδύναμος οἰκονομικὴ μονὰς ἐντὸς τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χώρου.

Δὲν πρέπει οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ πιστευθῇ, ὅτι παραγνῶριζομεν τὴν ἠθικὴν καὶ ὄλικὴν σημασίαν τῆς μεγαλειώδους τῷ ὄντι συλλήψεως, ἡ ὁποία ἐνσαρκοῦται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ παρεχομένην βοήθειαν.

Εἰδικώτερον, ὡς πρὸς τὴν χώραν μας, μετὰ τὰς καταστροφὰς, τὰς ὁποίας ὑπέστημεν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, τῆς κατοχῆς, τῆς κομμουνιστικῆς ἀναταραχῆς καὶ τῆς ἐκ τούτων ἐπελθούσης πλήρους ἀνατροπῆς εἰς τὰς οἰκονομικὰς μας ἐν γένει σχέσεις, ἄνευ τῆς Βοηθείας, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξεύρωμεν τὰ συναλλαγματικὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων καλύπτομεν τὴν παθητικότητα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν μας, πολὺ δὲ περισσότερο νὰ

δημιουργήσωμεν τὰς προϋποθέσεις τῆς αξιοποιήσεως βασικῶν πηγῶν πλούτου.

Θὰ πρέπει ἔμωσ νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει μας, ὅτι μόνον ἡ κινητοποίησις τῶν ἐγχωρίων πόρων, συμπληρουμένων ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Βοηθείας, εἶναι ἱκανὴ νὰ προσφέρῃ τὴν βιωσιμότητα τῆς Οἰκονομίας μας, δύναται νὰ δημιουργήσῃ τὰς προϋποθέσεις αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπιτρέψουν εἰς τὸ ἐν ὑπόστασι-σχολήσῃ εἰρισκόμενον δυναμικὸν ἐργασίας πάσης μορφῆς νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφῆν μὲ τὰς ἀνεκμεταλλεύτους πηγὰς πλούτου τῆς Χώρας.

Διὰ νὰ λάβωμεν μίαν ἰδέαν—εἰς γενικὰς γραμμὰς—τῆς παθητικότη-τος, τὴν ὁποίαν ἐμφανίζει σήμερον ἡ οἰκονομία μας, τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐξαρ-τήσεώς της ἐκ τῆς Βοηθείας Μάρσαλ καὶ τῆς ἀνάγκης, ὅπως προβῶμεν εἰς ριζικὰς ἀναπροσαρμογὰς, ἵνα ἐπιτύχωμεν τὴν αὐτοδύναμον λειτουργίαν αὐτῆς, κρίνομεν σκόπιμον ν' ἀναφέρωμεν τὰ στοιχεῖα τῶν ἐθνικῶν μας Λογαρια-σμῶν τῶν ἐτῶν 1948, 1949 ὡς ταῦτα ἐμφανίζονται ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Συμ-βουλίου Ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἐπαναδημοσιεύονται εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἑυρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας (Ο.Ε.Ο.Σ.).

Τὸ ποσοστὸν οἷο ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν πόρων καὶ τῆς δαπάνης εἰς δραχ-μὰς τῶν ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τῆς χώρας διὰ τὰ ἔτη 1948 καὶ 1949 ἔχει ὡς ἀκολούθως :

	1948	1949
Π Ο Ρ Ο Ι		
1. Ἀκαθάριστον ἐθνικὸν εἰσόδημα	86.1	84.4
2. Καθαρὸν εἰσόδημα ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς	1.3	0.8
3. Καθαρὸν ἔλλειμμα ἰσοζυγίου πληρωμῶν	12.6	14.8
	100.—	100.—
Δ Α Π Α Ν Α Ι		
1. Ἀκαθάριστος ἐπένδυσις	12.9	16.0
2. Κατανάλωσις	87.1	84.0
	100.—	100.—

Τὸ καθαρὸν ὡς ἐκ τούτου ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ προπολεμικὸν ἔτος 1938 ἀνήρχετο εἰς 1,7 οἷο ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τῆς χώρας, ἀνῆλθε κατὰ τὸ ἔτος 1948 εἰς 12,6 οἷο καὶ τὸ ἔτος 1949 εἰς 14,8 οἷο.

Διὰ νὰ ἔχωμεν σαφῆ ἀντίληψιν τῆς παθητικότητος, τὴν ὁποίαν ἐμφα-νίζει ἡ Οἰκονομία μας, θὰ πρέπει νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ σημαντικωτέρα αἰτία τοῦ μεταπολεμικοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἐμπορικοῦ μας ἰσοζυγίου ὀφείλε-ται εἰς τὴν ἐπελθοῦσαν ἀλλοίωσιν τῶν ἄρων τοῦ ἐμπορίου διὰ τὴν Ἑλλάδα. Μὲ βάσιν τὸ ἔτος 1938 (1938=100), αἱ εἰς δολλάρια τιμαὶ τῶν ἐξαγομέ-νων προϊόντων ἐν σχέσει μετὴν τιμῆν τῶν κυριωτέρων εἰσαγομένων προϊόν-των ἔχουν ὡς ἀκολούθως :

Τιμαὶ ἐξαγομένων	158
Τιμαὶ εἰσαγομένων	256
Ὅροι τοῦ ἐμπορίου	61,7

(Οἱ δεῖκται ὑπελογίσθησαν ἐπὶ τῇ βάσει τιμῶν εἰς δολλάρια).

Κατὰ συνέπειαν, λογικῶς δυνάμεθα ν^ο ἀχθῶμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι μετὰ τὴν πάροδον τῶν ἀνωμάτων συνθηκῶν, αἱ ὅποιοι δημιουργοῦν τοὺς δυσμενεῖς διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐμπορικοὺς ἔρους, θὰ εὐρεθῶμεν πρὸ αὐτομάτου αἰσθητῆς βελτιώσεως τοῦ ἐμπορικοῦ μας ἰσοζυγίου καὶ ὡς ἐκ τούτου εἰς οὐσιώδη μείωσιν τῆς παθητικότητος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῆς Χώρας.

Ἐπίσης ἕτερον στοιχείον ἐπιδεικτικὸν οὐσιώδους βελτιώσεως εἶναι τὸ κονδύλιον τῶν ἀδήλων πόρων. Προπολεμικῶς τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ἀνήρχετο εἰς 29 ο)ο τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν, ἐκαλύπτετο δὲ κατὰ 86 ο)ο διὰ τῆς καθαρᾶς κινήσεως τῶν ἀδήλων πόρων. Κατὰ τὸ 1948 τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ἔφθασε τὸ 77 ο)ο τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν, ἐκαλύπτετο δὲ μόνον κατὰ 9 ο)ο διὰ τοῦ πλεονάσματος τῶν ἀδήλων κονδυλίων.

Ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἀναφερθέντων κονδυλίων τῶν ἐθνικῶν Λογαριασμῶν συνάγομεν, ὅτι τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν κατὰ τὸ μέγιστον αὐτοῦ μέρος καλύπτεται ἐκ τῆς βοήθειας τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ.

Λέγομεν, ὅτι τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ἐλλείμματος καὶ οὐχὶ τὸ σύνολον αὐτοῦ καλύπτεται ὑπὸ τῆς Βοήθειας, διότι, ὡς γνωστόν, τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν τῆς Χώρας τροφοδοτεῖται καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν, κυριώτεροι τῶν ὁποίων εἶναι αἱ ἐπανορθώσεις.

Λαμβανομένου ὑπ^ο ὄψιν, ὅτι ἡ φυσικὴ πορεία τῶν πραγμάτων διαμορφοῦται πρὸς μείωσιν τῆς παρεχομένης βοήθειας καὶ πρὸς ἀύξησιν τοῦ ἐθνικοῦ μας εἰσοδήματος, δυνάμεθα νὰ καταλήξωμεν εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι ἡ παρεχομένη βοήθεια ὑπολείπεται τοῦ 1)10 τῶν ἐθνικῶν πόρων τῆς Χώρας.

Μὲ ὅσα μέχρι τοῦδε ἀνεφέρθησαν δὲν σκοπεῖται ἡ μείωσις τῆς σημασίας, τὴν ὁποίαν ἔχει διὰ τὴν Χώραν μας ἡ παρεχομένη βοήθεια. Σήμερον ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην στιγμὴν ἔχομεν ἀνάγκην τῆς Ἀμερικανικῆς Βοήθειας, ἵνα τὸ μὲν ἀποκτήσωμεν τὰ συναλλαγματικὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐφοδιάσωμεν τὴν οἰκονομίαν μας μὲ τὰ καναλαωτικὰ ἀγαθὰ, τῶν ὁποίων στερεῖται ἡ Χώρα, τὸ δὲ νὰ εἰσαγάγωμεν τὰ κεφαλαιουχικὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπιβοηθήσουν τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας μας. Σκοπὸς μας εἶναι νὰ τονίσωμεν, ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε ἀπασχόλησις τῆς κρατικῆς ἰδία μηχανῆς μὲ τὸν χειρισμὸν καὶ τὴν διάθεσιν τῶν ποσῶν τῆς Βοήθειας Μάρσαλ καὶ ἡ πλήρης παραμέλησις τῶν ἐκ καθαρῶς ἐλληνικῶν πηγῶν πόρων—ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς μορφῆς—ἀπετέλεσε σφαλερὰν πολιτικὴν ἔναντι τοῦ οἰκονομικοῦ μέλλοντος τῆς Χώρας καὶ ὅτι ἐπιτακτικὴ εἶναι ἡ ὑποχρέωσις ἡμῶν νὰ στραφῶμεν μὲ τὴν πρέπουσαν κατανόησιν πρὸς λήψιν τῶν μέτρων, ποῦ θὰ δημιουργήσουν τὰς προϋποθέσεις, αἵτινες θὰ ἐπιτρέψουν τὴν διοχέτευσιν τῶν πόρων τούτων πρὸς προώθησιν τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος τῆς Χώρας.

Ἀνακόπτεται κατὰ συνέπειαν ἡ ὑποχρέωσις ἡμῶν, ὅπως τὸ μὲν ἔρυνή-
σωμεν τὴν σημερινὴν πορείαν τῶν ἐξ ἐσωτερικῶν πόρων ἐπενδύσεων, τὸ δὲ
δημιουργήσωμεν τὰς προϋποθέσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπιτρέψουν τὴν στροφὴν τῶν
ἐπενδύσεων τούτων εἰς τοὺς σκοποὺς, τοὺς ὁποίους θέτει ὁ προγραμματισμὸς
μας διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Οἰκονομίας μας.

II. ΠΩΣ ΣΥΝΤΕΛΕΙΤΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ

Πρὶν ἢ ὅμως εἰσέλθωμεν εἰς τὴν συγκεκριμένην ταύτην ἔρυναν, θεω-
ροῦμεν σκόπιμον, ὅπως ἀναφερθῶμεν εἰς γενικὰς γραμμὰς εἰς τὸν τρόπον,
καθ' ὃν δημιουργεῖται ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος.

Ὡς γνωστὸν, ἐκάστη οἰκονομία, κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς δεδομένης
χρονικῆς περιόδου, παράγει ὄρισμένον ποσὸν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Τὰ
ἀγαθὰ καὶ αἱ ὑπηρεσίαι αὗται ἀποτελοῦν τὸ καλούμενον ἐθνικὸν εἰσοδήμα.

Ἐκ τοῦ ὡς ἄνω παραγομένου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τὸ μέγιστον μέρος
ἀναλίσκεται ὑπὸ τῆς παραγωγῆς αὐτὸ οἰκονομίας διὰ τὴν ἐν γένει διατήρη-
σιν ταύτης (ἰδιωτικὴ καὶ δημοσία κατανάλωσις, κρατήσεις δι' ἀποσβέσεις
παρηγγεμένου ἤδη κεφαλαίου κλπ.). Τὸ μετὰ τὴν κατανάλωσιν καὶ τὰς λοιπὰς
δαπάνας συντηρήσεως ἀπομένον ποσοστὸν ἀποτελεῖ τὴν ἰδιωτικὴν καὶ δημο-
σίαν ἀποταμίευσιν.

Ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ πρόοδος ἐν τῇ συνόλῳ τῆς ἐξαρτάται ἐκ
τοῦ ὕψους τῆς ἀποταμίεψεως καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς χρησιμοποίησώς της.

Ἐὰν πρὸς στιγμὴν δεχθῶμεν, ὅτι μία οἰκονομία ἐν τῇ συνόλῳ τῆς
καταναλίσκει πρὸς συντήρησίν της τὸ σύνολον τοῦ εἰσοδήματος, τὸ ὅποσον
παράγει, τότε αὕτη δὲν θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ὑποχρεώ-
σεις της. Διότι ὡς γνωστὸν εὐρισκόμεθα πρὸ συνεχοῦς αὐξήσεως τῶν ἀνθρω-
πίνων ἀναγκῶν, τὰς ὁποίας προκαλεῖ τὸ μὲν ἡ πληθυσμιακὴ ἀνοδος, τὸ δὲ
ὁ καθ' ἡμέραν ἀναπτυσσόμενος τεχνικὸς πολιτισμὸς.

Διὰ νὰ δυνηθῇ κατὰ συνέπειαν μία οἰκονομία νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς
ποσοτικὰς καὶ ποιοτικὰς αὐτῆς ἀνάγκας, πρέπει πρῶτον ν' ἀποταμιεύσῃ καὶ
δεύτερον νὰ χρησιμοποίησῃ τὸ ἀποταμίευμα, δηλ. τὸ μὴ καταναλωθὲν μέρος
τοῦ εἰσοδήματος, κατὰ τρόπον παραγωγικόν.

Εἰς μίαν σύγχρονον οἰκονομίαν δὲν συμπίπτει συνήθως εἰς τὸ αὐτὸ πρό-
σωπον ἡ ἰδιότης τοῦ ἀποταμιευτοῦ καὶ ἡ τοιαύτη τοῦ παραγωγικῶς ἀξιο-
ποιουντος τὴν ἀποταμίευσιν. Οἰκονομικοὶ ὀργανισμοί, ὅπως αἱ Τράπεζαι τὰ
Ταμιευτήρια, αἱ Ἀσφαλιστικαὶ Ἑταιρεῖαι κλπ. παραστατικοὶ τίτλοι ἀξιών,
ὅπως π.χ. ἡ μετοχὴ καὶ ἡ ὁμολογία, δημοσιονομικὰ μέτρα, ὅπως π.χ. ἡ
φορολογία, ἀποτελοῦν μέσα διὰ τῶν ὁποίων συγκεντρῶνται αἱ ἀποταμιευό-
μεναι οἰκονομίαι τοῦ λαοῦ ἐν τῇ συνόλῳ των, διὰ νὰ διοχετευθοῦν ἐκείθεν
εἰς τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν.

III. ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Μετὰ τὰς γενικὰς αὐτὰς διαπιστώσεις πρέπει ν' ἀναφερθῶμεν εἰς τὰ
ἐλληνικὰ δεδομένα, ὡς ταῦτα ἐμφανίζονται κατὰ τὴν προπολεμικὴν περι-

οδον και τὰ τοιαῦτα τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου. Ἐν συνεχείᾳ θὰ προβώμεν εἰς ὑπόδειξιν τῶν κατὰ τὴν κρίσιν μας συγκεκριμένων μέτρων, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐπιτευχθῆ ἡ συμμετοχὴ κυρίως τῶν ἐξ ἐσωτερικῶν πηγῶν πόρων εἰς τὸ ἔργον τῆς οικονομικῆς μας ἀνορθώσεως.

Αἱ δυσμενεῖς ἐκδηλώσεις τῆς οικονομίας μας εἶναι: ἡ στενότης τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους, ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ἡ σπάνις τῶν ρευστῶν κεφαλαίων. Συνέπεια τῶν δυσμενῶν ὡς ἄνω ἐκδηλώσεων εἶναι τὸ χαμηλὸν κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα. Ἐχομεν τὸ χαμηλότερον κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὸ χαμηλὸν ἔθνικόν εἰσόδημα, ἔχομεν συγκριτικῶς μὲ τὰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς χώρας τὸν ταχύτερον ἀξαναμένον πληθυσμόν, θὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν δυσχέρειαν τοῦ οικονομικοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ μας προβλήματος.

Δὲν νομίζομεν, ὅτι εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναφερθῶμεν εἰς τὰς στατιστικὰς πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ὡς ἄνω ἀναφερομένων διαπιστώσεων. Προηγούμενοι ἡμῶς ὀμιλεῖται θὰ ἀνεφέρθησαν ἀσφαλῶς εἰς τὰ στατιστικὰ ταῦτα δεδομένα καὶ θὰ ἀπετέλει πλεονασμὸν ἢ ὑπ' ἡμῶς ἐπανάληψις των.

Θὰ μᾶς ἐπιτραπῆ μόνον νὰ ἀναφέρωμεν, ὅτι ὁ ρυθμὸς τῆς ἀξήσεως τοῦ συνόλου τῶν πόρων τῆς Χώρας κατὰ τὴν πρὸ τοῦ πολέμου δεκαετίαν (1929—1939) ἦτο 1,19% κατὰ μέσον ὄρον. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ὁ μέσος ὄρος τῆς ὑπεροχῆς τῶν γεννήσεων ἐπὶ τῶν θανάτων ἦτο 1,38%. Κατὰ συνέπειαν ἡ οικονομικὴ πρόοδος, τὴν ὁποίαν ἐπετέλει ἡ οἰκονομία μας ἦτο κατὰ ποσοστὸν κατωτέρα τῆς ἀξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐπακόλουθον τοῦ χαμηλοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος εἰς τὴν Χώραν μας εἶναι τὸ χαμηλὸν ὕψος ἀποταμιεύσεως καὶ κατὰ συνέπειαν εἰς ἀνάλογον ὕψος πρέπει νὰ εἶναι αἱ ἐξ ἐσωτερικῶν πόρων ἐπενδύσεις.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἐπειδὴ δηλαδὴ εἴχομεν χαμηλὸν κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀνεπαρκῆ ἀποταμίευσιν, ἡ Χώρα μας προσέφευγε συχνὰ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς χρηματαγοράς, διὰ ν' ἀντλήσῃ ἐκεῖθεν τὰ χρηματικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα θὰ τῆς ἐπέτρεπον ν' ἀποδύθῃ εἰς ἐκτέλεσιν μεγάλης ἐκτάσεως παραγωγικῶν ἔργων ἢ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰς δαπάνας Ἐθνικῶν περιπετειῶν καὶ ἀγῶνων.

Ἡ σπάνις τῶν ρευστῶν κεφαλαίων εἰς τὴν Χώραν μας ἐμφανίζεται καὶ ἐκ τῆς κατὰ κάτοικον ὑψηλῆς δανειακῆς ἐπιβαρύνσεως. Σύμφωνα μὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου τοῦ ἔτους 1932, ἡ κατὰ κάτοικον ἐπιβάρυνσις τῆς Ἑλλάδος ἐκ μόνου τοῦ Δημοσίου χρέους ἀνῆρχετο εἰς 58,80 δολλάρια. Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ἡ ἐπιβάρυνσις αὕτη ἀνῆρχετο εἰς Νοτιοσλαβίαν εἰς 27 δολλάρια, εἰς Βουλγαρίαν εἰς 18,80 δολλάρια καὶ εἰς Τουρκίαν εἰς 13,80 δολλάρια.

Παρακολούθησις τῶν ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν πόρων καὶ τοῦ τρόπου τῆς διαθέσεως τούτων δὲν εἶναι ἀτυχῶς εὐχερῆς. Δὲν ὑπάρχουν τὰ πρὸς τοῦτο στατιστικὰ δεδομένα.

Παρὰ τὴν ἑλλειψιν συστηματικῶν στατιστικῶν στοιχείων, ἐπεχειρήθη

μεταπολεμικῶς παρ' ἐπιστημόνων ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ ἐκ τοῦ προπολεμικοῦ εἰσοδήματος ποσοστοῦ, τὸ ὁποῖον κατηυθύνετο εἰς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις.

Οὕτω ὁ κ. Π. Κουδέλης ὑπολογίζει, ὅτι ὁ μέσος ὄρος τῶν ἐτησίων ἐπενδύσεων τῆς τελευταίας προπολεμικῆς δεκαετίας ἀνῆλθεν εἰς 1 088 ἑκατομ. δραχμῶν. Τὸ καθαρὸν τοῦτο ποσὸν ἐτησίων ἐπενδύσεων ἀντιστοιχεῖ εἰς ποσοστὸν 1,90 ο)ο τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τοῦ ἔτους 1938. Κατὰ τὴν γνώμη μας ὁ ὑπολογισμὸς οὗτος εἶναι λίαν συντηρητικὸς.

Ὁ ὡς ἄνω ὑπολογισμὸς προκύπτει ἐξ ἐκτιμῆσεως τῶν ἐπενδύσεων τῶν ἐτῶν 1932—1939 βάσει «πραγματικῶν» δεδομένων καὶ δὴ ἐκ τῶν ἐτησίων ἐπενδύσεων εἰς ἀξίαν νέων οἰκοδομῶν, ἐξ εἰσαγωγῆς μηχανημάτων καὶ μεταφορικῶν μέσων, λιμενικῶν ἔργων, νέων ἔργων ΣΕΚ, ἐγκυρίου παραγωγῆς μηχανημάτων.

Αἱ κατὰ τὴν αὐτὴν ὁμῶς χρονικὴν περίοδον ἀποταμιεύσεις, αἱ ἐμφανιζόμεναι ὡς ἐτησία αὔξησις καταθέσεων Τραπεζῶν καὶ νομικῶν προσώπων, αὔξησις ἀποθεματικῶν Ἐν. Ἐταιρειῶν καὶ κέρδη μὴ διανεμηθέντα ἀνέρχονται εἰς 1851 ἑκατομμύρια δραχμῶν (μέσος ὄρος ἐτῶν 1931—1939). Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι μέγα μέρος τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως δὲν διέρχεται διὰ τῶν Τραπεζῶν, θὰ διαπιστώσωμεν, ὅτι ὁ μέσος ὄρος τῆς ἀποταμιεύσεως κατὰ τὰ ὑπὸ κρίσιν ἔτη εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτερος τῶν ὡς ἄνω ἀναφερομένων 1852 ἑκατομμυρίων καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ ὑπολογισμὸς τῶν ἐπενδύσεων εἰς 1 088 ἑκατομμύρια, εἰς ποσὸν δηλαδὴ κατὰ πολὺ ἀφιστάμενον τῆς ἀποταμιεύσεως, δὲν πρέπει γὰ θωρηθῆν ὡς ἀποδίδων τὴν πραγματικότητα.

Σημειοῦμεν, ὅτι ὁ ὡς ἄνω ἀναφερθεὶς ὑπολογισμὸς ἐπενδύσεων γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει καθαροῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν πόρων τῆς Χώρας.

Ἐπολογισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῶν ἐπενδύσεων διὰ τὴν πρὸ τοῦ πολέμου δεκαετίαν (1929—39) εὐρίσκωμεν καὶ εἰς σχετικὴν μελέτην τῆς ομάδος «ἐπιστημόνων». Ὁ ὑπολογισμὸς οὗτος γίνεται ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν πόρων τῆς Χώρας.

Κρίνομεν σκόπιμον ν' ἀναφερθῶμεν εἰς ὠρισμένας στατιστικὰς διαπιστώσεις, περιεχομένας εἰς τὴν σχετικὴν μελέτην τῆς ὡς ἄνω ομάδος.

Ἐκ τῶν συνολικῶν πόρων τῆς Χώρας, τὸσον τῶν παραγομένων ἐν αὐτῇ ὄσον καὶ τῶν εἰσαγομένων ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, ποσὸν 4 893 ἑκατομμ. δραχμῶν κατὰ μέσον ὄρον κατ' ἔτος διὰ τὴν δεκαετίαν 1929—1939, κατεβάλλετο εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν ἔναντι διαφόρων ὑποχρεώσεων. Παρέμεινεν εἰς τὴν Χώραν κατὰ μέσον ὄρον τὸ 92,66 ο)ο τοῦ συνόλου τῶν πόρων αὐτῆς. Ἐκ τοῦ διαθέσιμου τούτου ποσοῦ διετίθετο κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίως διὰ τὴν αὐτὴν περίοδον εἰς ἐπενδύσεις ἐν τῇ Χώρα ἑκατομμύρια 7 507 δραχμῶν, ἧτοι τὸ 12 ο)ο περίπου τοῦ συνόλου τῶν διαθέσιμων πόρων.

Ἐπολογισμὸς τοῦ ρυθμοῦ τῶν προπολεμικῶν ἐπενδύσεων ἐγένετο ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Μελετῶν τῆς Οὐνρα, διὰ τὸ ἔτος 1938. Κατὰ τὸ ἔτος 1938, αἱ γενόμεναι ἐπενδύσεις προῆλθον ἐκ πόρων ἐσωτερικῆς ἀποταμιεύσεως,

ἵδιότι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην δὲν συνήφθησαν ἐξωτερικὰ δάνεια.

Οἱ ὑπολογισμοὶ τῆς ὥς ἄνω Ἐπιτροπῆς ἀφοροῦν τὴν καθαρὰν ἐπένδυσιν εἰς «ἀγοράιας» τιμὰς καὶ ἴσονται πρὸς 5 334,2 ἑκατομμύρια δραχμᾶς. Τὸ ποσὸν τοῦτο, συγκρινόμενον μὲ τὸ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀκαθάριστον προῖδον εἰς ἀγοράιας τιμὰς, ἦτοι πρὸς 92 039,8 ἑκατομμύρια, ἀποτελεῖ τὸ 5,79 ο/ο τοῦτου.

Σύμφωνα μὲ τὴν μελέτην τῆς Ἐπιτροπῆς Οὐγγρα τὸ ποσὸν τῶν 5 334,2 ἑκατομμυρίων δραχμῶν κατανέμεται κατὰ χρηματοδότας ὡς ἀκολούθως :

1. Ἐπένδυσιν γενομένη ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ ἐπιχορηγουμένων Ὁργανισμῶν	1 690,5	ἑκατ.
2. Ἐπένδυσιν γενομένη ὑπὸ Δήμων καὶ Κοινοτήτων	500	ἑκατ.
3. Ἐπένδυσιν γενομένη ὑπὸ Ἰδιωτικῆς Οἰκονομίας	3 143,7	ἑκατ.
Σύνολον	5 334,2	ἑκατ.

Τὴν χρηματικὴν ἀποταμίευσιν ἡ Ἐπιτροπὴ μελετῶν τῆς Οὐγγρα, διὰ τὸ ἔτος 1938 τὴν ὑπολογίζει εἰς 3 782,5 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Ἡ ἐμφανιζομένη διαφορά μεταξὺ χρηματικῆς ἀποταμιεύσεως καὶ ἐπενδύσεως ἀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἀποταμιεύσεως ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Οὐγγρα περιορίζεται μόνον εἰς τὴν πραγματοποιουμένην μέσῳ τῶν Τραπεζῶν καὶ λοιπῶν φορέων ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως. Εἶναι γνωστὸν ὁμως, ὡς ἤδη ἐλέχθη ἀνωτέρω, ὅτι ἐπενδύσεις πραγματοποιοῦνται καὶ δι' ἀπ' εὐθείας χρηματοδοτήσεως ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας.

Κατὰ τὴν γνώμην μας οἱ ὑπολογισμοὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Οὐγγρα ἀπεικονίζουν ἀκριβέστερον τῶν ἄλλων ὑπολογισμῶν τὴν προπολεμικὴν ποσείαν τῶν ἐπενδύσεων εἰς Ἑλλάδα.

Εἰσερχόμενοι εἰς τὴν ἐιδικωτέραν ἔρευναν τῶν δυναμένων νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὸ ἔργον τῆς οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως ἐλληνικῶν πόρων παρατηροῦμεν τὰ ἀκόλουθα :

Ἐκτίμησις τῶν μεταπολεμικῶν ἐπενδύσεων ἐξ ἐλληνικῶν πόρων — κρατικῶν καὶ ἰδιωτικῶν — ὡς καὶ ἐξ ἐξωτερικῶν τοιούτων ἐγένετο ὑπὸ τῆς παρὰ τῷ Α. Σ. Α. ἐδρευούσης Ἐπιτροπῆς Ἑθνικῶν Λογαριασμῶν. Σύμφωνα μὲ τὰ πορίσματα ταῦτα, ἐγένοντο αἱ ἀκόλουθοι ἐπενδύσεις εἰς ἑκατομμύρια δραχμῶν 1938:

Καθαρὰ ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου :

ἐξ ἐλληνικῶν πόρων :	ἐξ ἐξωτερικῶν πόρων :
1945 2143 δραχμαὶ	52 δραχμαὶ
1946 2402 »	1 387 »
1947 2904 »	1 913 »
1948 2262 »	3 488 »

Χαρακτηριστικὸν τῶν ὡς ἄνω ὑπολογισμῶν εἶναι τὸ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1948 ἔχομεν σημαντικὴν ἄνοδον τῶν ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν πόρων ἐπενδύσεων καὶ μείωσιν τῶν ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν τοιούτων.

Τὴν αὐτὴν πορείαν ἀκολουθοῦν αἱ κατὰ τὸ Πρόγραμμα Ἐνασυγκρο-
τήσεως προβλεπόμεναι καθαραὶ πάγαι ἐπενδύσεις τῶν ἐτῶν 1949—1950
καὶ 1950—1951, 1951—1952.

Τὰ ἐκάστοτε προγράμματα τῆς ἀνασυγκροτήσεως ἀσχολοῦνται κατὰ
κύριον λόγον εἰς τὰς ἐπενδύσεις, αἱ ὁποῖαι πρόκειται νὰ πραγματοποιηθοῦν
ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς Βοηθείας Μάρσαλ.

Ἰπὸσχονται ἕμως ταυτοχρόνως, ὅτι θὰ ληφθοῦν τὰ κατάλληλα μέτρα
πρὸς διοχέτουςιν τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνασυγκρο-
τήσεως καὶ πρὸς παραγωγικὴν κινητοποίησιν τοῦ ἰδιωτικῶς ἀποθησαυρι-
σμένου χρυσοῦ.

Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη ἐπαναλαμβάνεται στερεοτύπως ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε
συντακτῶν τῶν Ἑλληνικῶν προγραμμάτων, χωρὶς ἕμως νὰ λαμβάνεται θε-
τικὸν τι μέτρον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην.

Τίθεται κατὰ συνέπειαν τὸ ἐρώτημα : Ποία εἶναι ἡ πορεία, τὴν ὁποίαν
ἀκολουθεῖ ἡ σχηματιζομένη μεταπολεμικῶς ἰδιωτικὴ ἀποταμίευσις ἐν Ἑλ-
λάδι καὶ ποῖα τὰ μέτρα διὰ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατόν νὰ ἐπηρεασθῇ αὕτη ;

ΙΥ. ΠΟΡΕΙΑ ἸΔΙΩΤΙΚΗΣ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

Ἐναφερόμεθα εἰς τὴν πορείαν, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ ἰδιωτικὴ ἀπο-
ταμίευσις καὶ οὐχὶ εἰς τὸ ὕψος αὐτῆς, διότι ἀτυχῶς, ἐξ ὧν γνωρίζομεν,
δὲν ὑπάρχει στατιστικὴ παρακολούθησις τοῦ οὐσιώδους τούτου οἰκονομικοῦ
μεγέθους. Ἰπολογισμὸς τοῦ ὕψους τῆς ἀποταμιεύσεως γίνεται κατὰ πιθανο-
λόγησιν ἐκ τοῦ ὕψους τῶν γενομένων ἐπενδύσεων.

Θὰ παρακολουθήσωμεν κατὰ συνέπειαν τὰς κυρίας ἐκδηλώσεις, τὰς
ὁποίας ἐμφανίζει μεταπολεμικῶς ἡ ἀποταμίευσις ἐν Ἑλλάδι καὶ ταυτοχρό-
νως θ' ἀναφερθῶμεν εἰς τὸν τρόπον τοῦ ἐπηρεασμοῦ τῆς.

Ἡ ἀποταμιευομένη δραχμὴ, κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῆς μέρος, δὲν τροφο-
δοτεῖ ὡς εἰς τὸ παρελθόν, τὴν παραγωγικὴν δραστηριότητα τῆς Χώρας ὑπὸ
τὴν μορφήν τῆς τραπεζιτικῆς καταθέσεως, τῆς ἐπιχειρηματικῆς μετοχῆς,
τῆς κρατικῆς ἢ ἐταιρικῆς ὁμολογίας.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ εἰς ἑκατομμύρια τιμαριθμικῶν δραχμῶν 1938
συγκριτικὴ ἐξέλιξις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν καταθέσεων παρὰ
Τραπεζαίας καὶ πιστωτικοῖς ὀργανισμοῖς.

Ὁὕτω τὸ ἔτος 1938, ἐπὶ νομισματικῆς κυκλοφορίας 7 293 δραχμῶν αἱ
καταθέσεις ἀνῆρχοντο εἰς 23 520 δραχμάς.

Ἀπετέλουν δηλαδὴ αἱ καταθέσεις τὸ ὑπερτριπλάσιον τοῦ κυκλοφο-
ροῦντος νομίσματος (διὰ τὴν ἀκρίβειαν ἦσαν 3 1]4 φράξ περισσότεραι τῆς
νομισματικῆς κυκλοφορίας). Τὸ ἔτος 1948 ἡ νομισματικὴ κυκλοφορία, ὑπο-
λογιζομένη εἰς ἑκατομμύρια τιμαριθμικῶν δραχμῶν τοῦ 1938, ἀνῆρχετο εἰς
4526 δραχμάς ἔναντι καταθέσεων 2 475 δραχμῶν. Αἱ καταθέσεις δηλαδὴ
ἰσοῦνται πρὸς τὸ 1]2 περίπου τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας.

Κατὰ συνέπειαν δυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν, ὅτι ἡ τραπεζικὴ κατά-
θεσις, διὰ πολλοὺς λόγους τῶν ὁποίων ἡ ἀνάπτυξις θὰ ἀπῆται χρόνον, ἔπαυσε
ν' ἀποτελῇ φορᾶ παραγωγικῆς δραστηριότητος.

Ἐκείνη περισσώτερον τοῦτο δύναται νὰ ὑποστηριχθῆ διὰ τὴν μετοχὴν, τῆς ὁποίας μάλιστα διὰ τοῦ τελευταίου νόμου τῆς ὀνομαστικοποιήσεως ἡ ἀπόδοσις ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου καθίσταται ἀμφίβολος.

Δὲν νομίζομεν, ὅτι εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναφερθῶμεν εἰς τὴν ὁμολογίαν. Αὕτη ὡς μέσον συγκεντρώσεως τμήματος τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως, διὰ τοὺς γνωστούς λόγους, εἰσῆλθεν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἀναμνήσεων.

Θὰ ἀπετέλει ἕμως οὐσιώδη παράλειψιν, ἐὰν δὲν ἀνεφερόμεθα εἰς τὴν μορφήν τῶν ἐμμέσως ἀναγκαστικῶν καταθέσεων.

Εἰς μίαν οἰκονομίαν μὲ χαμηλὸν ὕψος ἀποταμιεύσεως, ὡς ἡ Ἑλληνική, ἡ ἀναγκαστικὴ ἀποταμίευσις πραγματοποιουμένη διὰ τῶν διαφόρου τύπου κρατήσεων τῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου καὶ Ἀσφαλιστικῶν Ὁργανισμῶν ἀποτελεῖ οὐσιώδη φορέα παραγωγικῆς δυνάμεως. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον θὰ πρέπει ὁ χειρισμὸς τῶν ἐκ τῆς κατηγορίας ταύτης καταθέσεων νὰ εἶναι σύμφωνος μὲ τὸ γενικώτερον οἰκονομικὸν καὶ κοινωνικὸν συμφέρον.

Ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ τρόπου τοῦ χειρισμοῦ τῶν κεφαλαίων τῆς ὑπὸ κρίσιν κατηγορίας πρέπει νὰ ἔχη καὶ ἡ σημειουμένη συνεχῆς ὑποτίμησις τῆς δραχμῆς.

Ἡ ὑποτίμησις τῆς δραχμῆς δὲν ἀποτελεῖ κατοχικὸν ἢ μεταπελευθερωτικὸν φαινόμενον. Καὶ προπολεμικῶς ἡ δραχμὴ εὐρίσκετο ἐν συνεχεῖ ὑποτιμήσει, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι τοῦτο ἐγένετο βαθμιαίως, εἰς τρόπον ὥστε μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου νὰ κατανέμηται εἰς γενεάς ἢ ἐκ τῆς νομισματικῆς ὑποτιμήσεως προκαλουμένη μεταφορὰ τῆς ἀποθεματοποιουμένης εἰς δραχμὰς ἀγοραστικῆς δυνάμεως ἀπὸ τὸν ἐν συνεχείᾳ ἀποταμιευτὴν εἰς τὴν χρεώστριαν ἐπιχειρηματικὴν μονάδα. Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦτου ἀναφέρομεν, ὅτι ἡ τιμὴ τῆς χρυσῆς λίρας εἰς δραχμὰς τὸ ἔτος 1885 ἦτο 26,68. Τὸ ἔτος 1939 ἦτο 987,42.

Μεταπολεμικῶς ἡ ὑποτίμησις τῆς δραχμῆς ἔλαβε ταχυτέραν ἐκδήλωσιν καὶ κατέστη μόνιμον φαινόμενον, ὥστε νὰ ἐπιβάλλεται ὁ εἰδικὸς χειρισμὸς τῆς ὑπὸ κρίσιν ἀποταμιεύσεως.

Θὰ ἀναφερθῶμεν εἰς στατιστικὰ στοιχεῖα διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν μίαν εἰκόνα τοῦ ὄγκου τῆς οὕτω ἐπιτελουμένης ἀποταμιεύσεως.

Κατὰ τὰ τρία προπολεμικὰ ἔτη (1938, 1939, 1940) οἱ Ὁργανισμοὶ Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως ἐπραγματοποίησαν ἔσοδα δραχμῶν 7 552 337 952 — ὅσος δηλαδὴ ἦτο ὁ μέσος ὄρος τοῦ ὕψους τῆς νομισματικῆς μας κυκλοφορίας —, ἐναντι τῶν δαπανῶν δραχμῶν 5 258 100 491, ἧτοι περίσσευμα δραχμῶν 2 214 237 469. Τὰ ἀναφερθέντα στοιχεῖα δὲν μᾶς δίδουν σύγολον τοῦ ποσοῦ εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέρχεται ἡ κατηγορία αὕτη τῆς ἀποταμιεύσεως, διότι ἐκτὸς τῶν Ὁργανισμῶν Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως, ὑπάρχουν καὶ τὰ διάφορου μορφῆς Νομικὰ Πρόσωπα καὶ Ἰδρύματα, τῶν ὁποίων αἱ πρόσδοι προερχόμεναι ἐν πολλοῖς ἐκ νομικοῦ καταναγκασμοῦ, πρέπει νὰ προστεθοῦν εἰς τὰς ἐμμέσως σχηματιζομένας ἀναγκαστικὰς ἀποταμιεύσεις.

Μεταπολεμικῶς, ὁ ὄγκος τῶν καταθέσεων τῆς ὑπὸ κρίσιν κατηγορίας συγκριτικῶς πρὸς τὸ σύγολον τῶν καταθέσεων, ἔχει δεσπόζουσαν θέσιν.

Τὸ σύνολον τῶν παρὰ ἐμπορικῆς Τραπεζίας καταθέσεων τὴν 31.12.50 ἀνῆρχετο εἰς 1539,7 δισεκατομμύρια δραχμῶν. Ἐκ τούτων αἱ μὲν καταθέσεις τῶν ἰδιωτῶν ἀνῆρχοντο εἰς 674,7, ἤτοι εἰς τὸ ποσοστὸν 44 ο) ἐπὶ τοῦ συνόλου αἱ δὲ καταθέσεις τῶν Ν.Π.Δ.Δ. ἀνῆρχοντο εἰς 865, ἤτοι εἰς ποσοστὸν 57 ο) ἐπὶ τοῦ συνόλου.

Περὶ σσότερον χαρακτηριστικὴ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου εἶναι ἡ σύνθεσις τῶν παρὰ τῆ Ἀγροτικῆ Τραπεζῆ καταθέσεων τοῦ ἔτους 1949. Ἐπὶ συνόλου καταθέσεων ἐξ 62 472 036 413 δραχμῶν 52 353 651 345 δραχμαί, ἤτοι τὰ 84 ο) ἀνήκουν εἰς Νομικὰ Πρόσωπα (γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ καὶ ἐνώσεις — Ν.Π.Δ.Δ. — Ν.Π.Ι.Δ.) καὶ μόνον τὰ ὑπόλοιπα 14 ο) ἀνήκουν εἰς φυσικὰ πρόσωπα (ἀστοὶ — ἀγρόται).

Δεδομένου ὅτι ἡ διαχείρισις τῶν περισσευμάτων τῶν προσόδων τῶν ἐν λόγῳ Ὄργανισμῶν ἐλέγχεται ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ ἡ ταμειακὴ ρευστότης αὐτῶν ὑπάγεται ὑπὸ εἰδικῶν νομικῶν χειρισμῶν, συνάγεται ὅτι ἡ μέσφ τούτων πραγματοποιουμένη ἀποταμίευσις δύναται νὰ κατευθυνθῆ πρὸς ἐπενδύσεις αἱ ὁποῖαι θὰ κριθοῦν ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Οἰκονομικῆς Ἀρχῆς ὡς προάγουσαι τὸ ἔργον τῆς οἰκονομικῆς μας ἀνορθώσεως.

Ὁ μέχρι τοῦδε γενόμενος χειρισμὸς τῆς ὑπὸ κρίσιν κατηγορίας ἀποταμίεψεως δὲν εἶναι ὁ ἄρθρὸς ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς. Ἡ ἐξοκολούθησις τῆς μέχρι τοῦδε τηρηθείσης τακτικῆς τῆς ἀναλήψεως τῶν κεφαλαίων τούτων ὑπὸ τοῦ Κράτους ὑπὸ μορφήν ἀναγκαστικῶν καταθέσεων, εἴτε ὑπὸ τῶν ἐπιχειρηματικῶν μονάδων μέσφ τῶν τραπεζιτικῶν καταθέσεων δὲν εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μας ἐπιτετραμμένη. Αὕτη, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἀνεπτύξαμεν, λόγφ τῶν συνεχῶν ὑποτιμήσεων τῆς δραχμῆς, ἰσοδυναμεῖ πρὸς εἰς τὸν χρεώστην μετὰθεσιν τῆς ἀποθεματοποιουμένης ἀποταμίεψεως ἀπὸ τοῦ ἀποταμιευτοῦ.

Συνιστῶμεν ἕως τοῦ λοιποῦ ἡ χρησιμοποίησις τῶν κεφαλαίων τῶν Ὄργανισμῶν Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως καὶ Ν.Π.Δ.Δ. γίνεται κατὰ τρόπον ἐνεργητικῶν καὶ διοχετεύονται ταῦτα εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἀνασυγκροτήσεως.

Τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ, ἐὰν ὑπὸ τῶν Ὄργανισμῶν ἀναληφθῆ τὸ εἰς μετοχὰς κεφάλαιον ἐπιχειρήσεων ἐκμεταλλεύσεως ἔργων ἀνασυγκροτήσεως, ἰδίᾳ τῶν καλουμένων βασικῶν βιομηχανιῶν.

Κατὰ τὴν γνώμην μας, ἡ συμμετοχὴ τῶν Ὄργανισμῶν ὡς μετόχων εἰς ἐπιχειρήσεις ἐκμεταλλεύσεως ἔργων ἀνασυγκροτήσεως, ἕως π. χ. αἱ βασικαὶ βιομηχανίαι, περὶ τῶν ὁποίων προβλέπει ὁ προγραμματισμὸς ἀξιοποίησεως τῶν πλουτοπαραγωγικῶν μας πηγῶν, θὰ εἶναι συμφέρουσα ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς καὶ σκόπιμος ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς.

Δὲν θὰ προεφύλασσε μόνον τὰ κεφάλαια τῶν Ὄργανισμῶν ἀπὸ τοῦς κινδύνους, τοῦς ὁποίους περικλείει ἡ νομισματικὴ μας ἀστάθεια, ἀλλὰ θὰ συνῆδε τὴν ἐργασίαν ψυχικῶς μὲ τὴν ἐπιχειρηματικὴν ἐκδήλωσιν τῆς Χώρας. Θὰ δυνηθῶμεν ἐπίσης διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ διατηρήσωμεν τὸν χαρακτῆρα τοῦ δημοσίου συμφέροντος εἰς τὰς βασικῆς μορφῆς βιομηχανίας καὶ νὰ κατευθύνωμεν ταῦτα μὲ τὸ κριτήριον τῆς παραγωγικότητος, ὅτε

και θα δημιουργήσωμεν τὰς προϋποθέσεις τῆς μειώσεως τοῦ παραγωγικοῦ μας κόστους.

Παραγωγικὴ χρησιμοποίησις μέρους τῆς εἰς δραχμὰς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως γίνεται εἰς περιπτώσεις αὐτοχρηματοδοτήσεως καὶ ἰδίως ὅταν αὕτη διατίθεται πρὸς συντήρησιν ἢ ἐπέκτασιν ὑφισταμένου κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ.

Ὁ κ. Ν. Σιδερῆς εἰς μελέτην του (ἢ Ἑλληνικὴ Βιομηχανία.—1951) ὑπολογίζει ὅτι ἡ βιομηχανία μας διέθεσεν ἐξ ἰδίων κεφαλαίων διὰ δαπάνας συντηρήσεως, ἀποκαταστάσεως πολεμικῶν ζημιῶν, νέων ἔργων καὶ ἐπέκτασιν ἐργοστασίων κατὰ τὰ ἔτη 1947, 1948, 1949 δολλάρια ἐν συνόλῳ 49 316 995. Ἐκ τούτων δολλάρια 26 237 335, ἦτοι ποσοστὸν περίπου 53 ο)ο διετεθήσαν διὰ νέα ἔργα, ἔδρυσιν ἢ ἐπέκτασιν ἐργοστασίων. Πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ διατίθεται κατὰ κανόνα ἡ ἰδιωτικὴ ἀποταμίευσις, εἰς τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας τοῦτο ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν ἀναλήψεως πιστώσεως ἐκ τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ.

Ὅμοιος, χρησιμοποίησις τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως πρὸς προώθησιν τοῦ παραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς Χώρας γίνεται εἰς εὐρείαν σχετικῶς κλίμακα εἰς τὸν γεωργικὸν τομέα.

Ἐπάρχει ὁμοίως ἀξιόλογον ποσοστὸν τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως τὸ ὅποιον κατευθύνεται ἐκτὸς τῆς Χώρας δι' ἐξαγωγῆς συναλλάγματος ἢ ἀπονεκροῦται ἀποθησαυριζόμενον εἰς χρυσᾶς λίρας.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ δημιουργηθοῦν αἱ προϋποθέσεις πρὸς ἐπαναστροφήν τοῦ ποσοστοῦ αὐτοῦ τῆς ἀποταμιεύσεως εἰς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις.

V. ΜΕΤΡΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ὁμοίως τοῦτο χρειάζεται νὰ ληφθοῦν μέτρα ἐκπηγάζοντα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν πραγματικότητα καὶ σύμφωνα μὲ τὰς ἰδιομόρφους συνθήκας τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας.

Ἡ στροφὴ κατ' ἀρχὴν μέρους τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως πρὸς τὸν ἄγονον χρυσὸν δὲν ἀποτελεῖ ἀπλήν νοσηρὰν ἐκδήλωσιν τοῦ κατόχου τῶν δραχμῶν. Ἀποτελεῖ ἀτυχῶς καὶ μέτρον ἀμύνης ἐναντι τῶν κατὰ διαστήματα ἀποτόμων καὶ ἀξιολόγων εἰς ἔκτασιν ἐκπτώσεων τῆς ἀξίας τῆς νομισματικῆς μας μονάδος.

Ἐκείνο τὸ ὅποιον πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ εἶναι τὸ μὲν ἡ λήψις τῶν μέτρων ποῦ θὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἀποτοξίνωσιν τῆς οἰκονομίας μας ἀπὸ τὸν χρυσόν, τὸ δὲ ἡ δημιουργία τῶν προϋποθέσεων ποῦ θὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ παραγωγικὴν κινητοποίησιν τοῦ ἰδιωτικῶς ἀποθησαυρισμένου χρυσοῦ.

Διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἀποτοξίνωσις τῆς οἰκονομίας ἐκ τοῦ χρυσοῦ θὰ πρέπη νὰ δημιουργηθοῦν οἱ ὅροι τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος καὶ αἱ ἐπωφελεῖς διὰ τὴν οἰκονομίαν παράλληλοι δυνατότητες ἐπενδύσεως τοῦ τμήματος τῶν δραχμῶν αἱ ὁποῖαι στρέφονται πρὸς τὸν ἄγονον χρυσόν.

Τὸ ἔτος 1949 μᾶς προσέφερε τὰς πρώτας ἐκδηλώσεις τῆς ἐσωτερικῆς

οικονομικής σταθερότητας. Είχομεν ουσιώδη αύξησιν τῆς νομισματικῆς μας κυκλοφορίας, χωρὶς τοῦτο νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς τιμῆς τῆς χρυσῆς λίρας καὶ τοῦ τιμαριθμοῦ. Οὕτω κατὰ τὴν διάρκειάν τοῦ ἔτους τούτου εἶχομεν τὰς ἀκολούθους σχέσεις:

1949 Νομισματ. κυκλοφορία	Τιμὴ χρυσῆς	Τιμαριθμοσ
εἰς δισκα. δρχ.	λίρας	(1938=100)
Ἰανουάριος 1 130.4	229 500	28.009.3
Δεκέμβριος 1 858.6	226 500	28.334

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι παρὰ τὴν κατὰ 64 ο)ο αύξησιν τῆς νομισματικῆς μας κυκλοφορίας δὲν ἀπητήθη ἡ ἐπέμβασις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος διὰ πωλήσεων χρυσῶν λιρῶν πρὸς συγκράτησιν τῆς σταθερότητος σχέσεως χρυσῆς λίρας πρὸς δραχμὴν. Ἐπέμβασις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐχρειάσθη νὰ γίνῃ κυρίως κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον, ὅτε, ὡς γνωστόν, εἶχομεν τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1949 τὸ σύνολον τῶν πωλήσεων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἀνῆλθεν εἰς 492.250 χρυσᾶς λίρας.

Καθ' ἡμᾶς ἀποτελεῖ ἀτύχημα τὸ ὅτι ἡ ὑπεύθυνος Οἰκονομικὴ Ἀρχὴ δὲν ἀντελήφθη ὡς ἔδει τὴν βελτίωσιν τῶν ἐσωτερικῶν οἰκονομικῶν ὄρων καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἔλαβε τὰ μέτρα πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς σταθερότητος τῆς δραχμῆς πρὸς τὴν χρυσὴν λίραν καὶ τούτων πρὸς τὸν τιμαριθμὸν, ὅπερ ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος.

Τὴν πρὸς ἀποτοξίνωσιν τῆς οἰκονομίας μας ἐκ τοῦ χρυσοῦ πορείαν ἀνέκοψε κυρίως ἡ ἀπόφασις περὶ ὀνομαστικοποιήσεως τῶν ἀνώνυμων μετοχῶν. Κριτήρια δημοσιονομικὰ ἀμφιβόλου ἀποδόσεως, πάντως δὲ ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου, προσκάλεσαν τὴν ὀνομαστικοποίησιν τῶν ἀνώνυμων μετοχῶν.

Ἡ ἀνώνυμος μετοχὴ ἔπαυσεν ὑφισταμένη, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκαλεῖτο νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας της, νὰ γίνῃ δηλ. ὁ ἀγώγος διὰ τοῦ ὁποίου ἡ δραχμὴ θὰ εἰσῆρχετο εἰς τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν τῆς Χώρας. Ἡ σύμπτωσις τῆς ὀνομαστικοποιήσεως τῶν μετοχῶν μετὰ τῶν γεγονότων ἄτινα ἐπέφερον τὴν ἔντασιν τῶν διεθνῶν σχέσεων δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἔξαγωγὴν σαφῶν συμπερασμάτων ἐπὶ τῶν ποιοτικῶν ἐπιδράσεων τὰς ὁποίας ἐπέφερον ἐπὶ τῶν ἐν γένει οἰκονομικῶν σχέσεων τὸ μέτρον τοῦτο.

Καθ' ἡμᾶς, ἡ ἐπιδεινωσις τῶν διεθνῶν σχέσεων ἦτο φυσικὸν νὰ αἰφνιδιάσῃ τὰς ξένας χρηματαγοράς αἱ ὁποῖαι δὲν εἶχον ἐπιβθῆ εἰς ἀναταραχὰς πολεμικῆς μορφῆς καὶ ὄχι ἡμᾶς οἱ ὁποῖοι μόλις πρό τινος εἶχομεν δοκιμάσει τὴν θερμότητα τοῦ πολέμου ἐντὸς τῶν χωρίων μας καὶ τῶν πόλεων μας. Παρὰ ταῦτα ἡ συγκίνησις τῶν ξένων χρηματαγορῶν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τοιαύτην τῆς ἐλληνικῆς χρηματαγορᾶς, ὑπῆρξε περιορισμένη εἰς ἔντασιν καὶ ἔκτασιν.

Ὁ ἀντίκτυπος τῶν γεγονότων τῆς Κορέας ἐπετάχυνε καὶ ἐπεδείνωσε τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἐπαναστροφῆς τῆς δραχμῆς πρὸς τὴν χρυσὴν λίραν. Δὲν ὑπῆρξεν ἡ ἀποκλειστικὴ αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου. Φρονοῦμεν ὅτι ἡ

ὀνομαστικοποίησις τῶν μετοχῶν ἐδημιούργησε τὰς προϋποθέσεις περιωρισμένης ἐκτάσεως ἐκ ψυχολογικῶν αἰτίων πληθωρισμοῦ.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ προσπάθεια πρὸς συγκράτησιν τῆς σταθερότητος τῆς δραχμῆς πρὸς τὴν χρυσὴν λίραν ὑπῆρξε πολυδάπανος. Διετέθησαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον 12-13 ἑκατομμύρια δολλάρια ἤτοι 1 800 000 χρυσῶν λιρῶν περίπου.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ δραχμὴ θὰ ἐπανεῦρη τὸν δρόμον τῆς, διότι ἄλλως αἱ ὑφιστάμεναι συναλλαγματικαὶ δυνατότητες δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἐξακολούθησιν τῆς διαθέσεως δολλαρίων, πρὸς συνεχῆ ἀνεφοδιασμόν μας μὲ χρυσᾶς λίρας.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, οἱ ρυθμίζοντες τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν τῆς Χώρας καλὸν εἶναι νὰ ἐνθυμῶνται ὅτι ἡ ἀξία ἐνὸς μέτρου δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζεται ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ τυχόν ἐπιτυγχανομένου εἰδικοῦ ἀποτελέσματος. Ἡ ἀξία ἐνὸς οἰκονομικοῦ μέτρου πρέπει νὰ κρίνεται ἀπὸ τῆς γενικωτέρας ἐπιδράσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ὡς συνόλου.

Ἐπίσταται ἐπίσης καὶ τὸ θέμα τῆς δυνατῆς παραγωγικῆς κινητοποιήσεως τῶν ἰδιωτικῶς ἀποθησαυριστέμων χρυσῶν λιρῶν.

Κατ' ἐλευθέραν ἐκτίμησιν 12 ἑκατομμύρια χρυσαὶ λίραι εὑρίσκονται εἰς χεῖρας ἰδιωτικᾶς. Τὸ μέγιστον μέρος τῶν λιρῶν τούτων παραμένει ἀχρησιμοποίητον.

Ἐπεστηρίχθη ὅτι ἡ υἱοθέτησις τῆς ρήτηρας χρυσοῦ εἰς τὰς πιστωτικὰς σχέσεις θὰ ἐπέλυε τὸ ὑπὸ κρίσιν θέμα. Καθ' ἡμᾶς ἡ τυχόν υἱοθέτησις τῆς ρήτηρας χρυσοῦ χωρὶς νὰ βοηθήσῃ τὰ βραχυπροθέσμους ἐπιδιώξεις τῆς οἰκονομίας μας θὰ ἦτο καταστρεπτικὴ διὰ τὰς μακροπροθέσμους ἐπιδιώξεις αὐτῆς.

Μὲ τὴν ρήτηραν χρυσοῦ θὰ ἔχωμεν—ἐκτὸς τῶν ἄλλων—ἐκβολὴν τῆς δραχμῆς ἐκ τοῦ ρόλου τῆς ὡς ἐθνικοῦ νομίσματος, μετατροπὴν τῶν σημερινῶν εἰς δραχμὰς συναλλαγῶν εἰς συναλλαγὰς χρυσοῦ καὶ δημιουργίαν τῶν προϋποθέσεων πρὸς μελλοντικὴν ἀθέτησιν τῶν εἰς χρυσὸν συμβατικῶν σχέσεων.

Φρονοῦμεν ὅτι ὁ χρυσὸς χρειάζεται πρῶτον ἀπομόνωσιν ἐκ τῶν τρεχομένων συμβατικῶν σχέσεων καὶ ἐν συνεχείᾳ κινητοποιήσιν.

Πρὸ ἐτῶν εἶχομεν ὑποστηρίξει δημοσίᾳ καὶ δι' ὑπομνημάτων ὅτι ἡ κινητοποίησις τοῦ χρυσοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιχειρηθῇ διὰ στροφῆς τούτου πρὸς ἐπενδύσεις ἀκινήτου ἰδιοκτησίας.

Εἶχομεν προτείνει ὅπως πιστωτικὸς ὀργανισμὸς, συγκεκριμένως ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα, ἀνελάμβανε τὴν εἰς εὐρεῖαν κλίμακα ἀνέγερσιν τυποποιημένων λαϊκῶν πολυκατοικιῶν καὶ οἰκιῶν εἰς ἀστικά καὶ ἐπαρχιακὰ κέντρα.

Θὰ ἐπευχθᾶμεν οὕτω τὴν κατασκευὴν χαμηλοῦ κόστους κατοικιῶν καὶ θὰ προωθοῦσαμεν κατὰ τὸ δυνατόν τὴν μετατροπὴν τῶν ἀποταμιευμάτων εἰς χρυσὸν τῶν μεσαίων κυρίως τάξεων πρὸς ἀπόκτησιν στέγης.

Γνωρίζομεν τὴν ἔντονον ροπὴν τοῦ μέσου ἀστικοῦ καὶ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἀπόκτησιν στέγης καὶ κατὰ συνέπειαν δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν δραστηριότητα τοῦ μέτρου πρὸς κατανίκησιν τῆς ροπῆς πρὸς ἀποθησαύρισιν χρυσοῦ.

Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ μέτρου εἶχομεν προτείνει καὶ τὴν διὰ χρυσῶν λιρῶν ἀπόκτησιν ἰδεατῶν τμημάτων ἀκινήτου ἰδιοκτησίας, ἕνα οὕτω ὑπάρξει ἡ δυνατότης συμμετοχῆς καὶ τῶν μικρῶν ἀποταμιευμάτων.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐλήφθησαν φορολογικὰ μέτρα δι' ὧν μεγάλως διηκολύνθη ἡ ἐπένδυσις χρυσῶν λιρῶν εἰς ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν.

Ἡ Κα' Ἀγνὴ Ρουσοπούλου εἰς σχετικὴν μελέτην τῆς (Νέα Οἰκονομία — Σεπτέμβριος 1950) ὑπολογίζει ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1945 ἕως τὰς 31·6·1950 ἐπενδύθησαν εἰς πολυκατοικίας 2 300 000 χρυσαὶ λίραι. Ἐπίσης ὁ κ. Κ. Νίτσος (ἐφημερίς «Νέα» 26-8-50) ὑπολογίζει ὅτι διὰ τὸν αὐτὸν ὥς ἄνω σκοπὸν κατὰ τὸ ἔτος 1949 διετέθησαν 687 δισεκατομμύρια δραχμῶν ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 495 δισεκατομμύρια ἐπενδύθησαν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πρωτευούσης.

Οἱ ἀναφερθέντες ὑπολογισμοὶ ἐμφανίζουσι τὴν δυνατότητα στροφῆς ἀξιολόγου ποσοστοῦ τῆς εἰς χρυσὸν ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τῆς λαϊκῆς στέγης. Τὰ ληφθέντα ἀτυχῶς μέτρα δὲν ἡδυνήθησαν νὰ ἀποδώσουν πλήρως καὶ ἐπέφερον σπατάλην παραγωγικῶν δυνάμεων, διότι δὲν ἐνετάχθησαν εἰς εὐρύτερον καὶ ὠλοκληρωμένον σχέδιον.

Παράλληλα πρὸς τὴν ὡς ἄνω χρησιμοποιοῦσιν εἶχομεν προτείνει καὶ τὴν δημιουργίαν ἐιδικῆς ἀγορᾶς χρήματος ἅπου ὁ χρυσός, ἀπομονούμενος τῶν ὑπολοίπων πιστωτικῶν σχέσεων, νὰ ἐχρησιμοποιεῖτο πρὸς συμπέσειν τοῦ ἀφορῆτως ὑψηλοῦ τόκου τῆς ἐξωτραπεζιτικῆς ἀγορᾶς.

Ὁ χρόνος δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ν' ἀναπτύξωμεν τὰς ἐπὶ τούτου ἀπόψεις μας, αἱ ὅποια ἄλλωστε ἔχουν πρὸ πολλοῦ υποβληθῆ εἰς τὰς ἀρμοδίας ἀρχάς.

Θὰ πρέπη γὰρ ἀναφερθῆ ἑνταῦθα ὅτι ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὁ ἀποθησαυρισμένος χρυσὸς ἀποτελεῖ καὶ παράγοντα ἀναρχίας εἰς τὴν νομισματικὴν κυκλοφορίαν. Διότι ἡ κυκλοφορία τῶν χρυσῶν λιρῶν εὐρίσκεται ἐκτὸς τοῦ ἐλέγχου τοῦ ρυθμιστοῦ τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Τοῦτο δὲν ἐπιφέρει μόνον γενικωτέρας ἀναταραχὰς—ἐκ τῆς προκαλουμένης ἀνάγκης διευρύνσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας πρὸς ἐξουδετέρωσιν τοῦ ἀποθησαυρισμοῦ— ἀλλὰ ἐνίοτε δημιουργεῖ καὶ ἐπικινδύνους πλάνας.

Χαρακτηριστικὴ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου εἶναι ἡ πλάνη τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου κ. Στούρκ, τὴν ὁποίαν μάλιστα υἱοθέτησε τὸ Δημοσιονομικὸν Τμῆμα τῆς ἐνταῦθα Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς καθ' ἣν ὑφίσταται εἰς τὴν νομισματικὴν μας κυκλοφορίαν πληθωρικὸν περίσσειμα 1 200 δισεκατομμυρίων δραχμῶν.

Μεταξὺ τῶν στοιχείων τὰ ὁποῖα ἤγαγον τὸν κ. Στούρκ εἰς τὸν ὡς ἄνω συμπερασμὸν εἶναι καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ πιθανολόγησις τῆς κυκλοφορίας τοῦ 30 ο) τῶν ἰδιωτικῶς ἀποθησαυρισμένων χρυσῶν λιρῶν, χωρὶς ὅμως οὗτος νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τοῦ τὴν ταχύτητα κυκλοφορίας τοῦ χαρτονομίσματος. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὴν νομισματικὴν κυκλοφορίαν δὲν τὴν προσδιορίζει μόνον ἡ ποσότης τῶν κυκλοφορούντων χρηματικῶν μέσων ἀλλὰ καὶ ἡ ταχύτης τῆς κυκλοφορίας των.

Ὁ καθηγητῆς κ. Ζολώτας ἐπεσήμανε τὴν πλάνην ταύτην, μὲ τὴν δια-

φοράν ότι, κατά την γνώμην μας, ή ύπ' αὐτοῦ προσδιορισθεῖσα ταχύτης κυκλοφορίας τοῦ εἰς τὰς συναλλαγὰς χρησιμοποιουμένου χρυσοῦ εἰς τὸ 1)4 τοῦ χαρτονομίσματος δὲν ἀποδίδει τὴν πραγματικότητα. Φρονοῦμεν ὅτι αὕτη εἶναι κατὰ πολὺ μικροτέρα. Περιστρέφεται γύρω τοῦ 1)10 τῆς ταχύτητος τῆς κυκλοφορίας τοῦ χαρτονομίσματος.

Ἡ ἔκθεσις ὁμῶς τοῦ κ. Στούρκ περὶ τῆς θέσεως τοῦ νομισματικοῦ μας ἐν γένει ζητήματος πρέπει νὰ ἐπισύρῃ γενικώτερον τὴν προσοχὴν μας. Καὶ τοῦτο ὄχι μόνον διότι ἡ ἔκθεσις, αὕτη υἱοθετηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημοσιονομικοῦ Τμήματος τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς, διεμόρφωσε τὰς γνωστὰς ἤδη ἀποφάσεις αὐτῆς ἀλλὰ καὶ διότι ἐκ ταύτης ὀδηγοῦμεθα εἰς ὠρισμένα συμπεράσματα. Ἐμφανίζεται δηλ. ἐκ τῆς ἔκθεσεως ταύτης πόσον εἶναι δυσχερὲς εἰς τοὺς διαπρεπεῖς κατὰ τὰ ἄλλα ξένους οἰκονομολόγους νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν ἰδιορρυθμίαν τῶν ἑλληνικῶν προβλημάτων.

Καθ' ἡμᾶς, ἡ πλέον μέχρι τοῦδε ὠλοκληρωμένη ἀπάντησις εἰς τὴν ὑπὸ κρίσιν ἔκθεσιν ἐδόθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ζολώτα, διὰ τῆς ἀνακοινώσεώς του γενομένης εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐταιρείαν Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν. Ὅρθως διετύπωσεν ὁ κ. καθηγητὴς τὴν γνώμην, ὅτι διέφυγε τοῦ κ. Στούρκ ἡ ἰδιοτυπία τοῦ νομισματικοῦ μας θέματος καὶ κυρίως ἡ ὑπαρξίς νομισματικοῦ κενοῦ, ἡ μορφή τῶν καταθέσεων τῶν Ν.Π.Δ.Δ. καὶ ἡ διαφορὰ τῆς ταχύτητος κυκλοφορίας μεταξὺ χαρτονομίσματος καὶ χρυσῶν λιρῶν.

Ἐπειδὴ ὁμοίως φρονοῦμεν, ὅτι ἡ εὐρυτέρα συζήτησις ἐπὶ τοῦ θιγομένου ζητήματος θὰ πρέπει καὶ εἰς τὴν διευκρίνισιν τῶν Ἑλληνικῶν ἀπόψεων, θὰ μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὴν μετὰ τοῦ κ. Ζολώτα διαφωνίαν μας, διατυπωθεῖσαν ἄλλωστε καὶ κατὰ τὴν γενομένην συζήτησιν εἰς τὴν ὡς ἄνω συνεδρίασιν τῆς Ἐταιρείας Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν.

Ἐπεστήριξεν ὁ κ. καθηγητὴς ὅτι εἰς περιπτώσιν ψυχολογικοῦ πληθωρισμοῦ δὲν ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν τὸ ὕψος τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας.

Διαφωνοῦμεν πρὸς τὴν ἄποψιν ταύτην. Διότι νομίζομεν ὅτι ὁ ψυχολογικὸς πληθωρισμὸς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπερνικηθῇ διὰ παραλλήλων μέτρων, ὅπως π. χ. διὰ πωλήσεως χρυσῶν λιρῶν, ὅτε, ὅπως εἶναι φυσικόν, τὸ ὕψος τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καθορίζει τὸν ὄγκον τῶν πρὸς ὑπερνίκησιν τοῦ ψυχολογικοῦ πληθωρισμοῦ ἀπαιτηθησομένων χρυσῶν λιρῶν.

Ἐὰν λάβωμεν μάλιστα ὑπ' ὄψιν, ὅτι διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους διατηροῦμεν σταθερότητα σχέσεων χρυσοῦ πρὸς δραχμὴν διὰ πωλήσεων χρυσῶν λιρῶν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἀντιληφθῶμεν, ὅτι εἰς περιπτώσιν ψυχολογικοῦ πληθωρισμοῦ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐμφανισθοῦν πρὸ τῶν θυρίδων τῆς Τραπεζῆς πρὸς ἀνταλλαγὴν τῶν μὲ χρυσᾶς λίρας ὄχι μόνον αἱ εἰς δραχμὰς ἀποταμιεύσεις ἀλλὰ τὸ σύνολον τοῦ κυκλοφοροῦντος χαρτονομίσματος ὅτε, διὰ τὴν ἀνασυστήσασθαι τὴν νομισματικὴν μας σταθερότητα, θὰ ἔτρεπε νὰ θυσιάσωμεν τὸ σύνολον τῶν οἰκονομικῶν μας σκοπῶν (ἀνάπτυξιν παραγωγικῆς δραστηριότητος, ἀνασυγκρότησιν κ.λ.π.).

Ἄλλοίως τῶν ἀνωτέρω ἐκφραζομένων ἀπόψεων θὰ ἐπέβη, ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ ψυχολογικοῦ πληθωρισμοῦ προχωρήσωμεν εἰς τὸν νομισματικὸν πανι-

κόν και ταυτοχρόνως ἐγκαταλείψωμεν τὴν διὰ πωλήσεων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος διατήρησιν σταθερᾶς σχέσεως δραχμῆς πρὸς χρυσὴν λίραν.

Δὲν νομίζομεν, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπεκταθῶμεν περισσότερο ἐπὶ τὴν ἔρευαν τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Στοῦρκ διατυπωθεισῶν ἀπόψεων. Ἐπ' αὐτῶν ἄλλωστε ὠμίλησεν εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην διεξοδικώτερον ὁ κ. Παπαλεξανδρῆς.

Φρονοῦμεν ὅτι αἱ ἀπόψεις τοῦ κ. Στοῦρκ ἐπηρεάσθησαν πιθανῶς ἐν μέρει ἐκ τῆς παρ' ἡμῶν, ὡς ἄνω, ἐκφρασεῖς ἀπόψεως, καθ' ἣν εἰς περίπτωσιν ψυχολογικοῦ πληθωρισμοῦ πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ ὕψος τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ διὰ τοῦτο πιθανολογῶν ἴσως οὗτος ἐπίτασιν τοῦ ψυχολογικοῦ πληθωρισμοῦ, ἠθέλησε δι' ἀντιπληθωρικῶν μέτρων νὰ προλάβῃ τὴν καθολικὴν ἀνατροπὴν τῆς ὑφισταμένης οικονομικῆς ἰσορροπίας.

Ἐκ τῆς ὑπὸ κρίσιν ἕμως ἐκθέσεως ἀγόμεθα καὶ εἰς γενικώτερα συμπεράσματα. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ βαδίσωμεν εἰς οικονομικὴν ἀνόρθωσιν, ἐφ' ὅσον δὲν ἀποκτήσωμεν κεντρικὴν οικονομικὴν σκέψιν.

Ἐργον τῆς Οἰκονομικῆς Ἀρχῆς εἶναι ἡ ἱεράρχησις τῶν ἐπιδιωκόμενων σκοπῶν, εἰς τὸν τρόπον ὡστε τὰ χρησιμοποιούμενα μέσα νὰ μὴν ἀλληλοαναιρῶνται ἢ συγκρούωνται. Τὸ οἰκονομικὸν θέμα τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔχει μόνον τὴν ποσοτικὴν του πλευράν, ἔχει καὶ τὴν ποιοτικὴν του ἐκδήλωσιν ἢ ὁποῖα εἶναι φυσικὸν νὰ διαφεύγῃ τῶν διαπρεπῶν, κατὰ τὰ ἄλλα, ξένων Βιδικῶν.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἐφ' ὅσον ὡς προϋπόθεσιν τῆς οικονομικῆς μας ἀνορθώσεως θέτομεν τὴν ὑπαρξίν σχετικῆς νομισματικῆς σταθερότητος, δὲν εἶναι ἐπιτρεπτὸν εἰς ἡμᾶς νὰ ἀποδεχόμεθα ἐκάστοτε τὰς εἰσηγήσεις τῶν ξένων ἐμπειρογνομῶνων, χωρὶς τουλάχιστον νὰ καταλογίζωμεν εἰς τούτους τὰς εὐθύνας. Διότι κάποτε θὰ ἔλθῃ στιγμή τῆς Ἀπογραφῆς. Θὰ ἀθροισθῶσιν τὰ ποσὰ τῆς παρασχεθείσης βοήθειας καὶ θὰ ζητηθῶσιν αἱ ἀποδόσεις. Ἀποτελεῖ ἀνάγκη κατὰ συνέπειαν ὁ ἐπιμεριζμός τῶν εὐθυνῶν. Διαστροφή ἐπίσης τῆς ἰδιαιτικῆς ἀποταμιεύσεως ἐμφανίζεται καὶ εἰς τὴν διαρροὴν τῶν ἀδήλων πόρων, ἥτις πραγματοποιεῖται δι' ἐξαγωγῆς συναλλάγματος.

Ἡ προσπάθειά μας πρέπει νὰ τεῖνῃ ὄχι μόνον πρὸς συγκράτησιν τῶν ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ἀποστελλομένων συναλλαγματικῶν πόρων ἀλλὰ καὶ πρὸς δημιουργίαν τῶν προϋποθέσεων, ποῦ θὰ τονώσουν τὴν εἰσορρῆν συναλλάγματος τόσον ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν, ὅσον καὶ ἐκ ξένων τοιούτων.

Τὴν διαρροὴν τοῦ συναλλάγματος τὴν διευκολύνει ἡ διάστασις τῆς ἐπισημοῦ τιμῆς συναλλάγματος ἀπὸ τὴν τοιαύτην τῆς ἐλευθέρως ἀγορᾶς. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ ὑποδείξωμεν τὸν τρόπον θεραπείας. Διὰ νὰ προωθῶμεν ἕμως τὴν εἰσορρῆν συναλλάγματος, καὶ προπαντὸς διὰ νὰ δημιουργῶμεν τὰς προϋποθέσεις τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ λαθραίως ἐξαχθέντος, θὰ πρέπει νὰ κατανοήσωμεν τὴν ἰδιορρυθμίαν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

Μέχρι τοῦδε, ὡς γνωστὸν, ὁ Ἕλλην τῆς ἀλλοδαπῆς ἀπέκτησε πικρὰν πείραν τοῦ χειρισμοῦ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Χώραν μας ἀποσταλλέντος ἀποταμιεύματός του. Αἱ καταθέσεις του ἐδραμοποιήθησαν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐξεμηθενίσθησαν. Οἱ ἐξαγαγόντες ἐξ ἄλλου συνάλλαγμα εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν θὰ ἦτο δύσκολον, ἂν μὴ ἀδύνατον, νὰ πειθοῦν νὰ τὸ ἐπαναφέρουν καὶ νὰ ἐμφανίσουν τοῦτο διὰ δραχμοποιήσεώς του.

Ἔχομεν τὴν γνώμην, ὅτι αἱ ὑπὸ κρίσιν περιπτώσεις θὰ ἔπρεπε νὰ συνδεθοῦν μὲ τὸ ἔργον τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ πλουτοπαραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς Χώρας. Ἡ Ἐθν. Τράπεζα π.χ. θὰ ἠδύνατο ν' ἀναλάβῃ δι' ἐντόνου προπαγανδισμοῦ τὴν εἰς τὰ ἐξωτερικὰ κέντρα, ὅπου εἶναι συγκεντρωμένον Ἑλληνικὸν στοιχεῖον, διάθεσιν μετοχῶν παραστατικῶν συμμετοχῆς τῶν Ἑλλήνων τῆς ἀλλοδαπῆς εἰς ἐπιχειρήσεις βασικῶν βιομηχανιῶν, περιλαμβανομένων εἰς τὸ Σχῆδιον Ἀνασυγκροτήσεως.

Ὁ Ἑλλήν τοῦ Ἐξωτερικοῦ εἶναι διστακτικὸς ν' ἀποστέλλῃ τὰς ἀποταμιεύσεις του εἰς τὴν ἡμεδαπὴν πρὸς ἀπόκτησιν βιβλιαρίου καταθέσεως Τραπεζῆς. Θὰ δεχθῆ εὐχερέστερον νὰ συμμετάσχῃ διὰ τοῦ εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν ἀποκτηθέντος ἀποταμιεύματός του εἰς τὴν προσπάθειαν ἀξιοποιήσεως τοῦ πλουτοπαραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας του, ἐφ' ὅσον ταυτοχρόνως ἐξασφαλισθῆ ἔναντι τῶν τυχόν δυσαρέστων ἐνδεχομένων τῶν νομισματικῶν ὑποτιμήσεων. Ἐὰν μάλιστα διὰ τὰς ἰδρυθησομένας ἐταιρεῖας πρὸς ἀξιοποίησιν τοῦ παραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας καθιερωθῆ ὁ τύπος τῆς ἀνωνόμου μετοχῆς, θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ προσελκύσωμεν μέρος τοῦ ἐξαχθέντος κεφαλαίου εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, διὰ νὰ διευκολυνθῆ οὕτω ὁ ἐπαναπατρισμός τῶν κεφαλαίων τούτων καὶ ταυτοχρόνως νὰ μειωθῆ ἢ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ συναλλάγματος πίεσις. Θὰ ἐδημιουργεῖτο οὕτω ὑποκατάστατον τοῦ χρυσοῦ. Τὴν προσπάθειάν μας πρὸς παραγωγικὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἐσωτερικῶν πόρων πρέπει νὰ ἐπικουρήσῃ καὶ ἡ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ. Πρέπει δηλαδὴ ἡ φορολογικὴ μας πολιτικὴ νὰ ἐνταχθῆ εἰς τὸ εὐρύτερον Πρόγραμμα Ἀνασυγκροτήσεως καὶ νὰ προωθῆσῃ τὰς ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου, αἱ ὁποῖαι κρίνονται ὑπὸ τοῦ προγραμματισμοῦ μας ὅτι συντείνουν εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ παραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς Χώρας.

Θὰ ἠδύνατο π.χ. νὰ καθιερωθῆ ἐνοικίη φορολογικὴ μεταχειρίσις τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρηματικῶν μονάδων, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται ἐντὸς τοῦ προγραμματισμοῦ μας, ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ἐδημιουργήθησαν τὰ κέρδη ταῦτα, ἐχρησιμοποιοῦντο πρὸς ἐπέκτασιν ἢ συγχρονισμόν τοῦ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν ἐπιχειρήσεων.

Φρονοῦμεν, ὅτι ἀποτελεῖ πλέον ἀνάγκην νὰ ἐκπονήσωμεν ἕνα σχέδιον μὲ συνέχειαν καὶ συνέπειαν, ἵνα δυνηθῶμεν νὰ στρέψωμεν τοὺς ἐσωτερικοὺς πόρους τῆς Χώρας εἰς τὸ ἔργον τῆς οικονομικῆς μας ἀνορθώσεως.

Ἡ οἰκονομία μας πάσχει ἀπὸ ἑλλείψιν κεφαλαίων καὶ διὰ τοῦτο ὁ οἰκονομικὸς προγραμματισμός πρέπει νὰ βασισθῆ ἐπὶ τῆς προσπάθειας πρὸς προσέλκυσιν τῶν πάσης μορφῆς ἑλληνικῶν κεφαλαίων, ποὺ λιμνάζουσι εἰς τὸ Ἐσωτερικὸν ἢ καταφεύγουσι εἰς τὸ Ἐξωτερικόν. Θὰ ἦτο πλάνη νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὀλοκληρώσωμεν τὸ ἔργον τῆς οικονομικῆς μας ἀνορθώσεως, ἐφ' ὅσον ἡ ἀμοιβὴ τοῦ ρευστοῦ χρήματος, χάρις εἰς τὴν οἰκονομικὴν μας πολιτικὴν, εὐρίσκεται εἰς τὸ σημερινὸν ἀφόρητον ὕψος.

Εἶναι καιρὸς, νομίζομεν, ν' ἀποκτήσωμεν ἕνα Οἰκονομικὸν Πρόγραμμα σύμφωνον μὲ τὰ δεδωμένα, ποὺ μᾶς προσφέρει ἡ Ἑλληνικὴ πραγματικότης. Διότι—διὰ νὰ εἰμεθα εὐλικρινεῖς—ἔαν πολλαὶ ἐκ τῶν ὑποδείξεων κατ'